

Strategie vztahu státu a obrnanného a bezpečnostního průmyslu České republiky

Úvod

Prostředí, které ovlivňuje bezpečnost České republiky (dále jen ČR), prochází dynamickými změnami. Předvídatelnost jeho budoucího vývoje se vzhledem k rostoucí provázanosti bezpečnostních trendů a faktorů snižuje. Hrozby, jejich zdroje a nositelé mají jak státní, tak stále více i nestátní a nadnárodní charakter. Vnitřní a vnější bezpečnostní hrozby se prolínají a rozdíl mezi nimi se stírají. Uvedené charakteristiky mají zásadní dopad na přístup k zajištění obrany a bezpečnosti.

Základními východisky pro zajištění obrany a bezpečnosti ČR jsou aktivní účast v systému kolektivní obrany NATO opírajícím se o silnou transatlantickou vazbu, rozvoj schopností Evropské unie (dále jen EU) pro zvládání krizí a spolupráce s partnerskými zeměmi. Členství v mezinárodních organizacích z ČR nesnímá její prvotní odpovědnost za vlastní obranu. ČR proto v souladu s článkem 3 Severoatlantické smlouvy rozvíjí své schopnosti k zajištění obrany svého území, zapojení země do systému kolektivní obrany NATO a plnění klíčových úkolů NATO. Souběžně se ČR zapojuje a vkládá své schopnosti do budování vojenských kapacit EU rozvíjených koordinovaně a komplementárně k NATO. ČR trvale podporuje rozvíjení potenciálu vztahů EU a NATO a spolupráci EU s USA v bezpečnostní oblasti.

Vzhledem k hodnotám a principům, které zastává, upřednostňuje ČR součinnost v rámci mezinárodních organizací a uskupení států, které podporují mírové řešení konfliktů, kolektivní přístup k bezpečnosti a vzájemně výhodnou hospodářskou spolupráci.

Výše uvedené obecné linie jsou nastavené základními dokumenty bezpečnostní politiky ČR, jimiž jsou Bezpečnostní strategie ČR¹ a Obranná strategie ČR², které jsou určující pro zpracování navazujících dílčích strategií a koncepcí. Jednou z navazujících strategií je tato Strategie vztahu státu a obranného a bezpečnostního průmyslu v ČR (dále jen „Strategie“).

Cíl, východisko a nástroje Strategie

Z Bezpečnostní strategie ČR vyplývá, že ČR musí disponovat adekvátními schopnostmi k zajištění obrany a bezpečnosti. Nevyplývá z ní ale přímo, jaký má být vztah mezi pořizováním těchto schopností a obranným a bezpečnostním průmyslem v ČR.

V ČR je obranný a bezpečnostní průmysl tradičním průmyslovým odvětvím, jež má exportní potenciál, nabízí produkty s vysokou přidanou hodnotou a v některých případech plní úlohu významného regionálního zaměstnavatele. Obranný a bezpečnostní průmysl přitom nezahrnuje pouze specifické technologie a vlastní výzkumné a výrobní kapacity podniků, ale v širším smyslu také civilní či duální technologie, vědecká pracoviště či university.

¹ Usnesení vlády ČR ze dne 8. 9. 2011 č. 665

² Usnesení vlády ČR ze dne 26. 9. 2012 č. 699

ČR dosud v žádném strategickém dokumentu přijatém na úrovni Vlády ČR nebo na meziresortní úrovni uceleně nedefinovala svůj postoj k českému obrannému a bezpečnostnímu průmyslu. Jednotlivé prvky tohoto postoje definují a uplatňují různé státní orgány podle svých kompetencí v rámci platné legislativy. Postoj státu k obrannému a bezpečnostnímu průmyslu lze v přenesených či konkrétních jednotlivostech dohledat jak v řadě koncepčních politických dokumentů, tak právních norem. Úloha obranného průmyslu a partnerství státu a obranného průmyslu byla poprvé definována v Národní strategii vyzbrojování, která byla schválena Vládou ČR v roce 2004.

Tento dosavadní partikulární přístup se projevoval a projevuje konkrétními kroky ve vztahu k průmyslu, z nichž je patrný zájem státu na českém obranném a bezpečnostním průmyslu. Není z něj ale dostatečně zřejmá strategická vize, jak zúročovat možnosti a příležitosti tohoto průmyslového odvětví při vývoji, výrobě a údržbě materiálu zejména pro účely Ozbrojených sil ČR (dále jen OS ČR) ale i v mezinárodním prostředí, především v euro-atlantickém prostoru. Pro větší efektivitu naplňování zájmu státu se tedy jeví jako nezbytné vydání jednoho dokumentu přijatého na nejvyšší politické úrovni, z něhož bude zřejmá strategie ČR vůči českému obrannému a bezpečnostnímu průmyslu.

V koncepčních politických dokumentech (Bezpečnostní strategie ČR, Obranná strategie ČR, Bílá kniha o obraně) je silně akcentována oblast výzkumu a vývoje a také zájem na zapojení do společných programů na nadnárodní (NATO a EU), regionální (především V4) a bilaterální úrovni (především USA). Specifičtěji se českému obrannému a bezpečnostnímu průmyslu věnují pouze resortní politické koncepční dokumenty. Bílá kniha o obraně výslovně uvádí: „Ministerstvo obrany má zájem na rozvoji českého obranného průmyslu, zejména v oblasti vyspělých technologií“ a dále „Ministerstvo obrany podporuje zachování některých specificky vojenských a z jiných zdrojů nenahraditelných kapacit průmyslové výroby, výzkumu a vývoje v ČR, které jsou v jeho působnosti, tak i mimo ni“. Obranná strategie ČR upřesňuje: „Ministerstvo obrany podporuje zachování specificky vojenských a z jiných zdrojů nenahraditelných kapacit průmyslové výroby, výzkumu a vývoje v ČR, a to zejména v rámci státních podniků jím založených. Podpora domácího obranného průmyslu vychází z podstatných bezpečnostních zájmů ČR s cílem zachovat rozvoj klíčových schopností a tradičního know-how českého obranného sektoru a využívat nástrojů mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu a vývoje a akvizic“. Oblast výzkumu a vývoje je do roku 2015 v obranné oblasti pokryta koncepcí v gesci ministerstva obrany, v bezpečnostní oblasti pak meziresortní koncepcí v gesci ministerstva vnitra. Legislativní úpravou však nejsou tato ministerstva poskytovateli prostředků na mezinárodní výzkum, neboť takové prostředky jsou výhradně v gesci ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Včasné zapojení národního obranného průmyslu a akademické komunity do řešení úkolů výzkumu a vývoje definovaných v systému obranného plánování NATO a EU se přitom jeví nezbytnou podmínkou úspěšného zapojení národního obranného průmyslu do evropského a transatlantického výrobního řetězce a účasti na evropském a transatlantickém trhu s obrannými zařízeními.

Právní normy také přímo nedefinují vztah k českému obrannému a bezpečnostnímu průmyslu, přesněji jaké prostředky budou nakupovány od českého průmyslu. Právním prostředkem ztělesňujícím přímé vztahování zájmu státu vůči českému obrannému a bezpečnostnímu průmyslu je pouze zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy, z povahy věci je ale jeho využitelnost pro strategický přístup marginální. Výdaje spojené s tímto zákonem jsou hrazeny z rozpočtové kapitoly Správy státních hmotných rezerv a mají klesající tendenci, aktuálně jde o necelých deset miliónů Kč. Jiné právní normy se týkají

samotné definice obranného a bezpečnostního materiálu, pořizování resp. zadávání zakázek, výroby, obchodu a vývozu.

Na základě výše uvedeného cílem Strategie je vyjádřit strategickou vizi vytváření podmínek pro rozvoj a konkurenceschopnost obranného a bezpečnostního průmyslu a systémově zarámovat vztahy státu, resp. jednotlivých státních institucí, a sektoru obranného a bezpečnostního průmyslu v ČR. Základním východiskem je zájem státu na existenci a dalším rozvoji životaschopného obranného a bezpečnostního průmyslu na svém území při vědomí, že tento zájem má vedle přítomnosti ekonomické složky rozhodující složku bezpečnostní a politickou (vč. zahraničně politické). Základními nástroji Strategie jsou na meziresortní úrovni koordinace a sdílení informací s cílem zajistit optimální a efektivní postup státní správy, jež ale nemá být náhradou vlastní iniciativy a odpovědnosti podniků a jejich zájmových sdružení.

Situace průmyslu

Historická východiska

Kořeny českého obranného průmyslu zahrnujícího mj. výrobu zbraní, munice a výbušnin sahají do dob **Rakouska-Uherska**. Potřebný průmysl vznikal především v českých zemích. V roce 1825 byla na Žižkově založena továrna na střelivo Sellier a Bellot, v roce 1869 vznikla Škodova strojírna (od roku 1899 Škodovy závody) vyrábějící ocelové odlitky, děla (polní, horská, pevnostní, těžká a námořní) či ochranné pancíře. Rokem 1889 se datuje začátek monopolní výroby pancéřových desek ve Vítkovických železárnách v rámci celé monarchie až do roku 1918. **Za 1. světové války** bylo celé české hospodářství podřízeno potřebám války a obrovský nárůst potřeby zbraní znamenal pro zbrojovky značné zisky. Zbrojovky je následně ve značné výši investovaly a dále se rozrůstaly. **Po skončení 1. světové války** a konci rakousko-uherské monarchie se českému kapitálu podařilo převzít zbrojovky do svého vlastnictví, ale majetkové zapojení státu ve zbrojní výrobě bylo nízké. V letech 1934 a 1935 bylo Československo největším vývozcem zbraní na světě a v druhé polovině 30. let se zařadilo na čtvrté místo za USA, Velkou Británii a Francii. Závislost na dovozech u některých druhů vojenské techniky ovšem nebyla odstraněna. Postavení Škodových závodů jako nejvýznamnější české zbrojovky bylo dáno také velkými investicemi do výzkumu a vývoje a tím pádem i přítomností špičkových odborníků. **Během 2. světové války** byly podniky českého obranného průmyslu začleněny do německé výroby, což bylo spojeno s nárůstem jeho kapacity. Na konci války došlo k mnohdy masivnímu poškození českých zbrojních závodů. Např. plzeňská Škodovka byla poničena spojeneckými nálety ze 70 %, další podniky byly těžce poškozeny ustupujícími německými jednotkami. **V období 1945 až 1989** zaznamenal československý zbrojní průmysl poměrně významný rozvoj, ovšem za velmi specifických okolností. V roce 1948 byl znárodněn a postupně Československo disponovalo po SSSR druhým největším zbrojním průmyslem zemí Varšavské smlouvy se 111 výrobci speciální techniky (vrchol zbrojní výroby byl v roce 1987). Průmysl ale nebyl založen na konkurenceschopnosti, zabezpečoval především výrobu, modernizaci a opravy na základě sovětské licenční dokumentace. Československo se stalo významným vývozcem i dovozcem konvenčních zbraní, nabídka byla charakterizována širokým sortimentem počínaje malými a lehkými palnými zbraněmi přes radarové systémy, cvičná letadla, obrněná vozidla a samohybné zbraně, těžká nákladní vozidla až po trhavy, municí, chemickou vojenskou výrobu atd.

Po roce 1989 došlo k obrovskému poklesu zbrojní výroby a exportu, což byl logický důsledek zásadních politických a ekonomických změn. Podniky českého obranného průmyslu byly navíc zadluženy z minulých období s velkým objemem nevyužitelných zásob a nedostatkem kapitálu na restrukturalizaci.

Od 2. poloviny 90. let 20. století proběhla restrukturalizace českého obranného a bezpečnostního průmyslu, jež byla doprovázena nákladnými projekty typu modernizace T-72 či L-159 ALCA, jež bohužel nedocenily budoucí integraci ČR do NATO a z toho vyplývající zásadní změny v bezpečnostním prostředí a způsobu vedení ozbrojených konfliktů a odčerpaly značné zdroje, které mohly být využity k udržení a rozvoji dalších odvětví obranného a bezpečnostního průmyslu ČR.

Současný stav

Český obranný a bezpečnostní průmysl je v současnosti téměř úplně v soukromém vlastnictví. Stát plně kontroluje pouze tři podniky s produkční kapacitou - VOP CZ, s.p., LOM Praha s.p., Explosia a.s. Specifické jsou dva nově založené státní podniky zaměřené na výzkum a vývoj – Vojenský technický ústav Praha, s.p. a Vojenský výzkumný ústav Brno, s.p. Celý sektor tvoří necelé dvě stovky podniků. Po privatizaci zůstaly zachovány výrobní schopnosti podniků, jako jsou například AERO Vodochody a.s., Česká zbrojovka a.s. (Uherský Brod), Sellier a Bellot a.s. (Vlašim), Tatra a.s. (Kopřivnice), Meopta - optika, s.r.o. (Přerov). Sektor je relativně stabilní, slabí hráči z trhu zmizeli. S ohledem na zajištění ekonomické stability, na omezení výkyvů v poptávce (v reakci na snižování obranných rozpočtů) se podniky začínají větší měrou orientovat také na civilní výrobu.

Sektor je značně diverzifikován schopnostmi i geografickým zaměřením exportů – existují subdodavatelé elektronických systémů orientovaní na Evropu i podniky orientované na opravy a modernizaci sovětské/ruské techniky pro mimoevropské odběratele. Řada podniků deklaruje činnost ve výzkumu a vývoji. Nicméně státní prostředky na podporu výzkumu a vývoje jsou omezeny a jsou v obranné oblasti velkou měrou soustředěny ve státních podnicích, přičemž chybí prostředky pro větší expanzi a propojení výzkumu s výrobou.

Pokud jde o vojenský/obrný materiál podle příslušné vyhlášky MPO³, pohyboval se objem produkce za poslední desetiletí u sledovaných podniků mezi hodnotami cca 3-7 mld. Kč ročně v běžných cenách. Podle výročních zpráv EU patří ČR zhruba desáté místo ze zemí EU dle hodnoty schválených exportních licencí.

Podniky ze sektoru obranného a bezpečnostního průmyslu jsou na bázi dobrovolnosti sdruženy v nevládních, nezávislých, nepolitických, neziskových a neobchodních organizacích. Nejdůležitější je Asociace obranného a bezpečnostního průmyslu (AOBP), která sdružuje cca 80 subjektů, vč. čistě obchodních subjektů, s ročním obratem cca 89 mld. Kč ročně a se kterou mají vybraná ministerstva uzavřeny dohody o spolupráci. Další důležitou organizací je například Technická platforma energetické bezpečnosti (TPEB), sdružující 21 členů s obratem 200 mld. Kč ročně a působící v oblasti energetické a kybernetické bezpečnosti.

Schopnosti sektoru zahrnují mimo jiné.:

- prostředky ochrany proti zbraním hromadného ničení,

³ Seznam vojenského materiálu, který je přílohou vyhlášky MPO č. 332/2009 Sb.

- pěchotní zbraně a munice,
- radiolokační techniku a pasivní průzkumné prostředky,
- terénní a nákladní automobily,
- výzkum, vývoj, výrobu a opravy letecké techniky a jejich komponentů,
- simulační technologie, trenažéry a výcviková zařízení,
- prostředky přenosu utajených informací,
- opravy a modernizace obrněné pásové a kolové techniky,
- licenční výrobu obrněné kolové techniky,
- prostředky obrany proti improvizovaným nástražným výbušným zařízením,
- speciální kontejnery.

Obecné charakteristiky sektoru:

Slabé stránky	Silné stránky
<ul style="list-style-type: none"> - nižší kapitálová vybavenost, - mnohdy obtížný přístup k finančním zdrojům, - nedostatek prostředků na výzkum a vývoj, - relativně nižší produktivita práce, - nižší soutěžní kultura, - převis nabídky nad poptávkou, - nedostatečné zapojení do mezinárodních programů. 	<ul style="list-style-type: none"> - dlouholetá výrobní tradice, - dobrá obchodní značka (Czech made), - kvalifikovaná pracovní síla, - kvalitní výsledky výzkumu a vývoje, - zvyšování kvalitativních charakteristik firem, - zvyšující se exportní výkonnost, - kompetitivní cena produktu.

Obecně lze shrnout, že vzhledem ke své velikosti se české podniky obranného a bezpečnostního průmyslu mohou v mezinárodním kontextu, až na výjimky, uplatňovat spíše jako subdodavatelé než jako systémoví integrátoři a hlavní dodavatelé kompletních celků. Integrace ČR do NATO a EU současně představuje významnou příležitost k zapojení národních průmyslových kapacit do mezinárodní spolupráce v oblasti obrany a bezpečnosti a vytvořila tak předpoklad k integraci národního potenciálu do Evropské obranné technologické a průmyslové základny (EDTIB).

Zvyšující se finanční nároky na obranné dodávky a stagnace nebo i snižování obranných rozpočtů vedou státy ke zrychlení mezinárodní spolupráce a prohlubování implementace iniciativ „Smart Defence“ (NATO) a „Pooling and Sharing“ (EU). Ozbrojené síly ČR budou pořizovat výzbroj a výstroj prostřednictvím mnohonárodních kontraktů (např. prostřednictvím NSPA, NPA, NCIA apod.) a objektivně tak snižovat podíl samostatných dodávek českého obranného a bezpečnostního průmyslu, které se stanou pouze dílčí. Pod hlavičkou požadavku konsolidace (odstranění duplikací) a stabilizace obranného a bezpečnostního průmyslu probíhá internacionalizace a slučování do mnohonárodních průmyslových korporací. V případě, že se národní obranný a bezpečnostní průmysl se nestane součástí těchto kooperací, bude sehrávat pro potřeby národní bezpečnosti pouze marginální úlohu.

Primární odpovědností obranného a bezpečnostního průmyslu ČR a jeho zájmových asociací v tomto prostředí jsou iniciativy ke zvyšování konkurenceschopnosti a ziskovosti cestou konsolidace průmyslové základny a zapojení do mezinárodních, především evropských, subdodavatelských řetězců. Snižující se státní investice spojené s dopady finanční

a ekonomické krize lze kompenzovat například regionálním propojením, sdílením schopností a koordinací investic do výzkumu a vývoje.

Úlohou státu a jeho ministerstev v procesu konsolidace evropského obranného průmyslu je nalezení a prosazení rovnováhy mezi pokračujícími kroky směřující k dosažení otevřeného evropského a transatlantického trhu s obrannými zařízeními a podporou prosazení českého průmyslu na tyto trhy. Úloha silových resortů v tomto procesu konsolidace spočívá zejména v harmonizaci požadovaných obranných schopností se státy NATO a EU, úlohou ekonomických resortů je zajištění ekonomického růstu, který se projevuje v rozvoji obranné vědy, vývoje a výzkumu, podpoře inovací a zajištění přístupu na mezinárodní trhy.

Dílicí závěry:

- **Přes řadu problémů zůstává odvětví obranného a bezpečnostního průmyslu v ČR zachováno a má významný potenciál.**
- **ČR má a nadále bude mít, vzhledem ke své velikosti a předpokládané rozpočtové situaci, velmi omezenou schopnost prostřednictvím pořizování materiálu a služeb zajistit životaschopnost obranného a bezpečnostního průmyslu v ČR.**
- **Současné trendy NATO a EU, v nichž je ČR členem, zvyšují tlak na internacionalizaci a konsolidaci tohoto průmyslového odvětví, především v jeho obranné dimenzi. Je v zájmu ČR a jeho obranného a bezpečnostního průmyslu aktivně se zapojit do procesu konsolidace.**

2. Regulatorní role státu

Minimální podíl podniků vlastněných státem v tomto odvětví znamená, že jde o regulatorní roli státu téměř výhradně vůči soukromým subjektům. Tyto subjekty mají při sledování svých ekonomických zájmů přirozený zájem na co nejmenším omezení ze strany státu. Legitimním zájmem státu je předcházet rizikům poškozujícím bezpečnost, obranyschopnost a mezinárodní postavení ČR. Zájmy státu a soukromých subjektů ale nemusí být nutně v konfliktu.

ČR usiluje o usměrňování aktivit průmyslu formou interakce tak, aby maximálním možným způsobem předcházela situacím, při nichž vzniká konflikt zájmů státu a průmyslu, což ovšem naprosto neznamená oslabování zájmu státu. ČR přitom usiluje o ochranu výše uvedeného zájmu státu nejnížší možnou úrovní regulace, jež ale musí odrážet mj. všechny mezinárodní závazky ČR. Současně platí, že vždy půjde o regulované odvětví, v němž stát uplatňuje zájem širší, než je čistě ekonomický zájem jednotlivých subjektů v něm působících. Z pohledu státu půjde vždy o nenárokovou oblast činnosti soukromých subjektů. Stát musí nenárokovost pevně prosazovat a tuto skutečnost musí soukromé subjekty beze zbytku respektovat. Vedle průmyslu to platí také pro čistě obchodní a zprostředkovatelské subjekty, jež s produkcí obranného a bezpečnostního průmyslu pouze obchodují.

Regulatorní role státu je definována nejen vnitrostátně utvářenou legislativou, ale je ovlivňována v širším společenství přijatými právními či politickými závazky, především z úrovně EU právně závaznými akty, ať už z oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky (vývozy mimo EU, sankční opatření, seznam vojenského materiálu tzv. EU Military List) či z oblasti unijního práva (vnitrouijní transfery). Dalšími závazky jsou například sankce OSN, mezinárodní smlouvy o nešíření zbraní hromadného ničení, mezinárodní

smlouvy a režimy o kontrole zbraní, o kontrole zboží dvojího užití, mezinárodní smlouvy o zákazu určitých druhů zbraní apod.

Dílčí závěry:

- **Obranný trh je trh mezi státem jako hlavním nebo monopolním odběratelem a monopolními nebo oligopolními dodavateli.**
- **Stát proto obranný trh reguluje a využívá svého postavení hlavního odběratele ve prospěch hospodářství jako celku, což v praxi může znamenat, že přidělí zakázku domácímu dodavateli, nebo jí přidělí na základě jiného parametru než ceny, například z důvodu zajištění dodávek.**
- **Oblast obranného a bezpečnostního průmyslu bude vždy regulovaným a nenárokovým odvětvím, což platí i pro obchodní a zprostředkovatelské subjekty.**
- **Zájem státu bude vždy širší než čistě ekonomický zájem soukromých subjektů, ale tyto zájmy nemusí být nutně v konfliktu.**
- **ČR usiluje o nejnižší možnou úroveň regulace, jejíž podoba je utvářena v širším než pouze vnitrostátním rámci.**

3. Obecně k interakci státu s průmyslem

Jak bylo uvedeno, nemůže být životaschopnost tohoto průmyslového sektoru založena na pořizování materiálu a služeb státem. V aktuálním kontextu je jedinou schůdnou strategií specifická interakce státu a průmyslu, jež pro úspěch předpokládá vlastní iniciativu tohoto průmyslového odvětví, za účinné podpory státu. Při formulaci této specifické interakce hraje zásadní roli zaměření bezpečnostní politiky, jejímiž základními východisky jsou aktivní účast v systému kolektivní obrany NATO opírajícím se o silnou transatlantickou vazbu, rozvoj schopností EU pro zvládání krizí a spolupráce s partnerskými zeměmi. Nadále přitom platí, že pravděpodobnost přímého ohrožení území ČR masivním vojenským útokem je nízká. Zvyšují se nároky na připravenost včas a efektivně reagovat na nenadálé hrozby. Důležité je zajistit interoperabilitu se spojenci, přičemž ozbrojené jednotky musí být připraveny na asymetrický způsob boje a nasazení v rámci bojových uskupení rychlé reakce typu NRF v NATO (NATO Response Force) či bojových uskupení EU (potažmo V4). Současně charakter bezpečnostního prostředí vyžaduje rozvoj obranných a bezpečnostních technologií v oblasti asymetrických hrozeb, které budou v nejbližším období hlavní hrozbou pro obyvatelstvo ČR a euroatlantického prostoru.

Jak v NATO, tak v EU existují platformy pro uskutečňování mezinárodní spolupráce. Specificky v rámci EU je tato spolupráce spojená se snahou o konsolidaci a posilování konkurenceschopnosti evropského obranného průmyslu. Jedním ze způsobů je odbourávání překážek volné soutěže na evropském trhu s obranným materiálem, a to formou politických i právních nástrojů. Zvolený přístup však nutně neznamená vyrovnání postavení ČR vůči velkým evropským státům s tradičně silnou podporou domácího průmyslu.

Další tendencí ve vztahu k průmyslu je snaha o včasnou spolupráci v tzv. předakviziční fázi, jejíž cílem je lépe sladit požadavky uživatelů/států s a reálnými budoucími možnostmi průmyslu, umožňuje průmyslu včas orientovat výzkum a vývoj do oblastí v budoucnu požadovaných schopností a zrychlení a zkvalitnění procesu obranného plánování na straně ozbrojených sil. Zásadním přínosem je zefektivnění procesů a úspora finančních zdrojů. Tato tendence může, také v kombinaci se zájmem nakupovat již existující výrobky (off-the-shelf),

vyústit v nerovné postavení různých výrobců v akviziční fázi. Co se týče akvizic „off-the-shelf“, je pro nakupující subjekt (například Armádu České republiky) silnou stránkou snižování domácích výdajů na výzkum a vývoj, eliminace rizika neúspěšného vývoje, odstranění případných duplikací a celkově nižší cena hotového a v jiných armádách zavedeného vzoru výzbroje nebo techniky a tím dosažení vyššího stupně interoperability se spojenci. Slabou stránkou je však vyloučení domácího průmyslu z výzkumu, vývoje a dodávek pro Armádu České republiky (AČR), pokud se domácí průmysl nepodílel na již hotovém výrobku kupovaném „off-the-shelf“, a často i pořízení technologií, které jsou již v oblasti výzkumu a vývoje překonány, a které pak nezajistí požadovanou technologickou převahu v operacích. Případné rozhodnutí o pořízení výzbroje a zbraní metodou off-the-shelf vyžaduje pečlivé zpracování **strategie pořizování**, která bude zahrnovat i kroky nezbytné k zajištění konkurenceschopnosti domácího průmyslu, udržení jeho schopností zajistit bezpečnost dodávek v krizovém období.

Celý tento výše uvedený kontext je rámován legislativním vlivem platných pravidel EU na možné formy interakce státu a průmyslu.

Vliv platných pravidel EU na možné formy interakce

A/ Právní předpisy EU v oblasti obranného a bezpečnostního průmyslu

Vedle vnitrostátních norem je v případě aktivit státu v oblasti obranného průmyslu nezbytné respektovat právní předpisy EU, včetně jejich závazného výkladu podaného Soudním dvorem EU. V tomto ohledu jsou na unijní úrovni stěžejní níže uvedené problémové okruhy, přičemž je třeba mít na paměti, že právní režim aplikovatelný na vojenské výrobky se liší od běžného režimu aplikovatelného na nevojenské výrobky.

A. 1 Státní podpora

Unijní právo v zásadě zakazuje všechny formy státních podpor, jako jsou přímé dotace, daňové úlevy atd., poskytnuté státem jednomu či více soukromým podnikům. Z tohoto pravidla existuje obecná výjimka v případě vojenského materiálu (viz níže). Výrobcům jiných výrobků než vojenských lze podporu poskytnout výjimečně, tj. až poté, co Komise shledá z důvodů jiných než ekonomických podporu oznámenou členským státem za přípustnou.

A. 2 Pořizování materiálu a služeb státem – veřejné zakázky

Za účelem umožnění všem unijním podnikům rovné a transparentní podmínky pro přístup k veřejným zakázkám napříč EU byl postupně přijat systém unijních směrnic. Státní akvizice nevojenských výrobků podléhají procedurám stanoveným těmito směrnicemi⁴, resp. vnitrostátními předpisy, které tyto směrnice provádějí (v ČR zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách). Pořizování obranného materiálu a služeb státem naopak může těžit, obdobně jako podpora těchto výrobků, z výjimky z uplatnění unijních pravidel (viz níže). Nedávným přijetím směrnice 2009/81/ES (provedena zákonem č. 258/2011 Sb., kterým se mění zákon o veřejných zakázkách) byl dále vytvořen nástroj, jehož účelem je otevření trhu obranných zakázek při současném zohlednění bezpečnostních zájmů státu.

A. 3 Programy průmyslové spolupráce

Programy průmyslové spolupráce představují dodatečnou podmínku v rámci zadávání veřejných zakázek, na základě které se zahraniční uchazeči o veřejnou zakázku zavazují

⁴ Tzv. zadávací směrnice 2004/17/ES a 2004/18/ES a tzv. přezkumná směrnice 89/665/EHS

odebrat určité množství zboží či služeb od tuzemských podniků. Programy průmyslové spolupráce jsou vnímány jako diskriminační podmínka uplatňovaná pouze ve vztahu k zahraničním subjektům, a proto jsou dlouhodobým terčem kritiky Komise vůči členským státům.

B/ Výjimky z pravidel EU v oblasti obranného průmyslu

Dle tzv. zbrojní výjimky z unijních pravidel v případě vojenského materiálu upravené v čl. 346 Smlouvy o fungování EU (dále jen SFEU) může každý členský stát „*učinit opatření, která považuje za nezbytná k ochraně podstatných zájmů své bezpečnosti a která jsou spjata s výrobou zbraní, střeliva a válečného materiálu nebo obchodem s nimi.*“ Uvedená výjimka znamená, že při dodržení podmínek pro její využití, jak byly interpretovány v judikatuře Soudního dvora, je možné poskytovat státní podpory, zadávat zakázky či sjednávat programy průmyslové spolupráce bez dodržení pravidel vnitřního trhu (tj. zejména mimo rámec pravidel hospodářské soutěže dle čl. 101 a násl. SFEU a zadávacích směrnic).

Takto vymezená zbrojní výjimka se týká vojenského materiálu uvedeného na seznamu v Rozhodnutí Rady ze dne 18. března 1958⁵. Výrobky uvedené na tomto seznamu musí být „*výlučně určené pro vojenské užití*“ nejenom z hlediska subjektivního (tj. z pohledu jejich využití, které jim přisuzují zainteresované subjekty), ale i z hlediska objektivního (tj. z pohledu jejich využití, které vyplývá ze samotných vlastností zařízení, která byla speciálně navržena, vyvinuta nebo podstatně pozměněna k těmto účelům)⁶.

B. 1 Podpora obranného průmyslu

Důsledkem dotčené zbrojní výjimky je neomezená možnost státní podpory, pokud jde o vojenský materiál (viz výše), jakožto základní prvek zachování soběstačné obranyschopnosti státu.

B. 2 Pořizování obranného materiálu a služeb – zakázky

Oproti podporám obranného průmyslu je právní situace v oblasti pořizování obranného materiálu a služeb nejednoznačná, což je dáno mimo jiné nedostatečnou judikaturou a krátkou dobou účinnosti směrnice 2009/81/ES. Komise podmiňuje aplikaci zbrojní výjimky požadavkem nezbytnosti (přiměřenosti) a požaduje důkaz, že za účelem odvrácení akutního ohrožení bezpečnosti státu nebylo možné dodržet relevantní unijní pravidla.

Čl. 11 až 13 směrnice 2009/81/ES dále obsahují určité odchylky z povinnosti dodržovat v ní stanovené postupy. Z těchto odchylek je nejvýznamnější jednak pořizování v rámci mezinárodních mechanismů zahrnujících nečlenské státy EU (typicky např. agentury v NATO - NSPA, NPA, NCIA)⁷ a dále spolupráce minimálně dvou členských států založená na výzkumu a vývoji. Směrnice přitom říká, že těchto odchylek nesmí být použito za účelem obcházení směrnice.

Dle současného stavu judikatury Soudního dvora EU se jeví jako nadále přípustné přímé pořizování obranného materiálu od národního výrobce z důvodu potřeby uchování životaschopnosti či konkurenceschopnosti tohoto národního výrobce (podpora národního průmyslu) jakožto nepostradatelné součásti ochrany podstatných bezpečnostních zájmů státu.

⁵ Viz rozsudek Tribunálu ve věci T-26/01 *Fiocchi munizioni*, bod 57 a násl.

⁶ Viz rozsudek Soudního dvora ve věci C-615/10 *Insinööritoimisto InsTümi*, body 36 až 41

⁷ NATO Support Agency / NSPA, NATO Procurement Agency / NPA, NATO Communication & Information Agency / NCIA

B. 3 Programy průmyslové spolupráce

Programy průmyslové spolupráce související s obrannou zakázkou by měly být ve výjimečných případech možné, a to pokud budou řádně odůvodněny postupem podle čl. 346 SFEU. Zásady realizace programů průmyslové spolupráce uplatňované v rámci zakázek v ČR⁸ stanoví, že při přípravě, zadávání a realizaci veřejných zakázek na dodávky vojenského materiálu a souvisejících prací a služeb musí být podmínky požadované po uchazečích o ně plně v souladu se zásadami vnitřního trhu podle ustanovení Smlouvy o fungování EU a příslušného sekundárního práva a že všechny podmínky nad rámec těchto zásad mohou být uplatněny pouze ve výjimečných případech, kdy je to nezbytné pro ochranu podstatných bezpečnostních zájmů v souladu s článkem 346 Smlouvy o fungování EU.

C/ Dílčí závěr

Základním východiskem je, že při pořizování příslušného materiálu a služeb mají být maximálním možným a obhajitelným způsobem využívány výjimky z unijní právní úpravy ve prospěch zachování obranných či duálních kapacit průmyslové výroby, výzkumu, vývoje a inovací v ČR, které jsou nezbytné z hlediska podstatných bezpečnostních zájmů ČR. Musí přitom probíhat transparentní management očekávání českého průmyslu v otázkách využívání těchto výjimek.

Zobecněný dílčí závěr:

- **Z výše uvedeného je zřejmá nezbytnost orientace na výzkum a vývoj a zapojení českého průmyslu do širší mezinárodní spolupráce primárně na platformě EU, NATO, V4 a bilaterálních vztahů.**
- **Maximálním možným a obhajitelným způsobem využívat výjimky z unijní právní úpravy ve prospěch zachování obranných či duálních kapacit průmyslové výroby, výzkumu, vývoje a inovací v ČR, které jsou nezbytné z hlediska podstatných bezpečnostních zájmů ČR.**

4. Interakce státu s průmyslem v jednotlivých fázích činnosti

Vzhledem ke specifickým obranného a bezpečnostního průmyslu ČR je možné interakci podle fází činnosti průmyslu shrnout následujícím způsobem:

Výzkum a vývoj

Problematika výzkumu a vývoje je neoddělitelnou součástí rozvoje konkurenceschopnosti ČR a její priority jsou z dlouhodobého hlediska stanoveny v Národních prioritách orientovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací⁹. Jednou z prioritních oblastí je Bezpečná společnost. Dalším významným vodítkem pro zájem státu v oblasti výzkumu a vývoje jsou potřeby ozbrojených sil, jež jsou v Bílé knize o obraně formulovány jako zájem na dlouhodobém rozvoji národních kapacit podporujících:

- schopnosti, které ČR deklaruje jako svou specializaci v rámci NATO a EU, případně sdílené schopnosti s některým z členských států NATO nebo EU,

⁸ Usnesení Vlády ČR ze dne 15.8. 2012 č. 594 ke změnám v uplatňování Zásad realizace programů průmyslové spolupráce.

⁹ Usnesení Vlády ČR ze dne 19. července 2012 č. 552

- schopnosti identifikované Organizací NATO pro vědu a technologie (NATO STO¹⁰) a Evropskou obrannou agenturou (EDA) jako klíčové pro rozvoj ozbrojených sil,
- oblasti, kde již ČR disponuje potenciálem pro výzkum a vývoj (např. kybernetika, robotizace, nanotechnologie, aktivní a pasivní ochrana jednotlivce a techniky, prostředky průzkumu, dálkové detekce a pozorování, ochrana proti zbraním hromadného ničení a improvizovaným výbušným prostředkům).

Úkolem v oblasti výzkumu a vývoje je identifikovat oblasti a klíčové technologie, které hodlá stát zachovat, rozvíjet nebo nově budovat a současně nalézt dodavatele těchto technologií. Následně pak investovat do výzkumu a vývoje těchto technologií jako hlavní determinanty kvality výsledného výrobku a jeho konkurenceschopnosti na trhu s důrazem na propojení investic do národního výzkumu s bilaterálními, multilaterálními, evropskými a transatlantickými projekty a programy, zejména cestou organizací NATO a EU.

Státní prostředky na výzkum a vývoj jsou v ČR spravovány více resorty, pro koordinovaný a koherentní postup je **žádoucí vznik stálé meziresortní platformy pod Výborem pro koordinaci zahraniční bezpečnostní politiky¹¹ (dále jen VKZBP).**

Výroba resp. výrobní kapacity

Podporu zachování výrobních kapacit s cílem zabezpečit budoucí mobilizační dodávky obecně řeší zákon o hospodářských opatřeních pro krizové stavy.

Otázkou zachování produkčních kapacit se zabývá také ministerstvo obrany specificky ve vztahu ke dvěma státním podnikům zřízeným ministerstvem obrany.

Pro celý sektor je však zachování výroby resp. výrobních kapacit spojeno s odbytem produktů, ať už formou pořizování materiálu a služeb státem, ale především jejich uplatněním mimo ČR (tj. vývoz).

Úkolem v oblasti podpory výrobních kapacit je zejména prioritizovat a koordinovat procesy mezi státní správou a obranným průmyslem v oblasti národních a mezinárodních kooperativních programů, které pro ČR stále zůstávají nevyužitou příležitostí jak v NATO a EU, tak na bilaterální a multilaterální úrovni včetně Spojených států a zemí regionu střední a východní Evropy.

Požizování materiálu a služeb - zakázky

Pravidla EU za určitých podmínek umožňují preferenční pořizování obranného materiálu a služeb od českých podniků, vždy však půjde pouze o určitý výsek celkového záběru průmyslu. U pořizování bezpečnostního materiálu není preferenční nákup možný vůbec vzhledem k pravidlům EU a musí být proveden na základě volné soutěže.

Obecně lze tedy za převažující formu interakce státu a českého průmyslu při pořizování považovat volnou soutěž, v níž by se konkurenceschopný segment průmyslu měl být schopen prosadit.

V kontextu pořizování jsou v současné době definovány tyto **oblasti podstatných bezpečnostních zájmů ČR**: ruční a lehké zbraně a munice, informační technologie (IT) a komunikace, ochrana proti zbraním hromadného ničení a výbušninám, velení a řízení, logistické zabezpečení bojové techniky ve výzbroji AČR, polní zdravotnické zabezpečení,

¹⁰ Science and Technology Agency

¹¹ Výbor byl zřízen usnesením Vlády ČR dne 11. 1. 1999 č. 32

kapacity strategické přepravy, pohonné hmoty, kybernetická obrana, prostředky průzkumu a pozorování (ISR¹²).

Případné využívání výjimek z pravidel EU vyžaduje interakci více resortů, byť klíčovou roli hraje ministerstvo obrany v pozici iniciátora pořízení. **Žádoucí je vznik stálé meziresortní platformy pod VKZBP** pro takovou interakci.

S pořizováním materiálu a služeb souvisí případné programy průmyslové spolupráce. Zásady realizace programů průmyslové spolupráce uplatňované v rámci zakázek v ČR¹³ stanoví, že při přípravě, zadávání a realizaci veřejných zakázek na dodávky vojenského materiálu a souvisejících prací a služeb musí být podmínky požadované po uchazečích o ně plně v souladu se zásadami vnitřního trhu podle ustanovení Smlouvy o fungování EU a příslušného sekundárního práva a že všechny podmínky nad rámec těchto zásad mohou být uplatněny pouze ve výjimečných případech, kdy je to nezbytné pro ochranu podstatných bezpečnostních zájmů v souladu s článkem 346 Smlouvy o fungování EU.

Vývoz resp. mezinárodní spolupráce

Klíčová je interakce formou včasného informování o příležitostech k vývozu resp. spolupráci. Jde jak o pozitivní identifikaci těchto příležitostí, tak negativní obecnou indikaci ve vztahu k udělování exportních licencí, pokud jsou vyžadovány.

Do této oblasti patří i podpora presentace schopností českého průmyslu formou podpory při zajišťování adekvátní účasti na příslušných výstavách a veletrzích v ČR i v zahraničí, a také účast zástupců průmyslu v oficiálních delegacích. Součástí přípravy takovýchto akcí však musí být maximální možná znalost zájmů a obchodních příležitostí v jednotlivých teritoriích.

Pro efektivní mezinárodní spolupráci je zásadní podpora účasti zástupců českého obranného a bezpečnostního průmyslu na studiích, analýzách v před-akvizičních fázích, projektech standardizace, projektech výstavby požadovaných obranných schopností, projektech výzkumu a vývoje NATO a EU. Tato podpora pak umožní včasnou informaci a orientaci obranného a bezpečnostního průmyslu na budoucí požadované schopnosti států NATO a EU, zapojení průmyslu do mezinárodního výzkumného, vývojového a dodavatelského řetězce, seznámení s nejnovějšími poznatky a plánovanými směry rozvoje obranného a bezpečnostního průmyslu států NATO a EU. Účast českého průmyslu na těchto aktivitách je jedinečnou možností presentovat a prosadit realizaci schopností, které ČR následně nabídne v rámci mezinárodní spolupráce. Včasné zapojení do mezinárodní spolupráce v období definování schopností obranného a bezpečnostního průmyslu s cílem zajistit požadované schopnosti států NATO a EU a přípravy projektů znamená výrazné zvýšení následných možností účasti českého obranného a bezpečnostního průmyslu na dodávkách v rámci těchto projektů.

Systém povolování vývozů vyžadujících vývozní licenci je v ČR dostatečně flexibilní, aby umožňoval formulovat sebevědomou a ambiciózní vývozní politiku, jež má ale limity, které musí vývozci respektovat.

Specifickou oblastí jsou tzv. transitní licence, jejichž vyžadování je v EU možné a požadují je Německo i Polsko, což jsou klíčové transitní země pro české vývozce využívající námořní dopravu k obchodům se zeměmi mimo EU. Transitní licence mohou být znevýhodňující

¹² Intelligence, Surveillance and Reconnaissance

¹³ Usnesení Vlády ČR ze dne 15. 8. 2012 č. 594 ke změnám v uplatňování Zásad realizace programů průmyslové spolupráce

faktor pro český průmysl a jejich uplatňování může vést až k podezřením z nekalé soutěžní praxe ve vztahu ke třetím zemím. ČR tyto licence neuplatňuje a opakovaně a diplomatickou formou vyzývá k opuštění této praxe. Současně je v maximálním možným způsobem připravena systémově podpořit české vývozce s platnou českou exportní licencí při případných problémech s transitní licencí.

5. Celkový závěr a vyplývající kroky

1. Je nezbytné udržet ucelený strategický, systémový a koherentní přístup k obrannému a bezpečnostnímu průmyslu formou zlepšení meziresortní koordinace a informovanosti. **Proto bude pod VKZBP ustavena Odborná pracovní skupina pro obranný a bezpečnostní průmysl (dále jen „Odborná pracovní skupina“)** s pravidelným rytmem zasedání, kontrolou úkolů podle gescí a pravidelnou výroční zprávou pro **Vládu ČR** předkládanou paralelně s tradiční zprávou o exportech (tj. například v létě 2012 zpráva za rok 2011). **Skupina bude zřízena na úrovni členů VKZBP, stálým členem bude také příslušný náměstek MŠMT, účast bude rozšiřována podle potřeby (např. právní expertízy MZV apod.) vč. možnosti ad hoc přizvání zástupců průmyslu a příslušných asociací.**

Provádějí: všechny relevantní resorty

2. **ČR je připravena maximálním možným a obhajitelným způsobem transparentně využívat výjimky z unijní právní úpravy při pořizování obranného materiálu a služeb ve prospěch českého obranného a bezpečnostního průmyslu.** Musí však probíhat transparentní management očekávání českého průmyslu v otázkách využívání těchto výjimek. Při uplatňování této výjimky bude bráno v potaz **doporučující stanovisko nově zřízené Odborné pracovní skupiny . Postup vydání doporučujícího stanoviska bude určen ve statutu Odborné pracovní skupiny.**

Provádějí: MO v součinnosti se členy Odborné pracovní skupiny

3. Je nezbytná **maximální podpora zapojování českých subjektů do společných mezinárodních projektů** v rámci EU, NATO, V4 a bilaterálních vztahů (především s USA¹⁴), přičemž tyto projekty v sobě obsahují také důležitý obecný prvek k posílení celkových vztahů s ostatními zúčastněnými zeměmi. Za tímto účelem bude nutné nastavit sdílení informací s průmyslem.

Provádějí: v součinnosti MO, MZV, MPO, MV (bezpečnostní oblast), MŠMT (finanční zdroje)

4. Lepší využití **lidských zdrojů státní správy v zahraničí při hledání vývozních příležitostí** pro český obranný a bezpečnostní průmysl, nastavení odpovídajících komunikačních kanálů s průmyslem při respektování legislativního prostředí.

Provádějí: v součinnosti MO, MZV, MPO

5. Maximální možné prohlubování transparentnosti a meziresortní komunikace a komunikace s vývozci s cílem **minimalizovat případné kolize zájmů státu a exportérů vyplývající z nenárokovosti obchodů s obranným a bezpečnostním**

¹⁴ Např. Dohoda mezi vládou ČR a vládou USA o výzkumných, vývojových, testovacích a vyhodnocovacích aktivitách, podepsána dne 10. června 2010 v Bruselu a publikovaná pod č. 57/2010 Sb.m.s.

materiálem. S ohledem na limitované zdroje státní správy jsou za prioritní považovány případné exporty zboží a služeb vyráběných/pocházejících z ČR.

Provádějí: resorty zúčastněné v licenčním řízení

6. Systematické sledování trendů určujících vývoj směru poptávky na světových trzích v oblasti zbrojní výroby a flexibilní přijímání proexportních opatření tak, aby byla schopna v pravou chvíli napomoci vývozcům využít vhodných příležitostí plynoucích ze situace na trhu při respektování platného legislativního rámce.

Provádějí: MPO v součinnosti s MZV a MO.

Příloha č. 1 – Obranný VeVI ve státním rozpočtu (2009-2015)

Příloha č. 2 – Vývoz vojenského materiálu z ČR od vstupu do EU (2004-2011)

Příloha č. 3 – Evropská obranná agentura (EDA) a VeVI

Příloha č. 1

Obranný výzkum, vývoj a inovace v návrzích výdajů ze státního rozpočtu ČR
(zdroj: MO ČR)

Novelou zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, vývoje a inovací (dále jen VeVI) je stanoveno, že ministerstvo obrany ČR není poskytovatelem podpory mezinárodní spolupráce ve VeVI a specifického výzkumu na vysokých školách. Z tohoto důvodu již nejsou prostředky na tyto aktivity od roku 2010 plánovány v rámci rozpočtové kapitoly MO. Prostředky na oblast podpory mezinárodní spolupráce ve VeVI jsou alokovány v rámci rozpočtové kapitoly ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

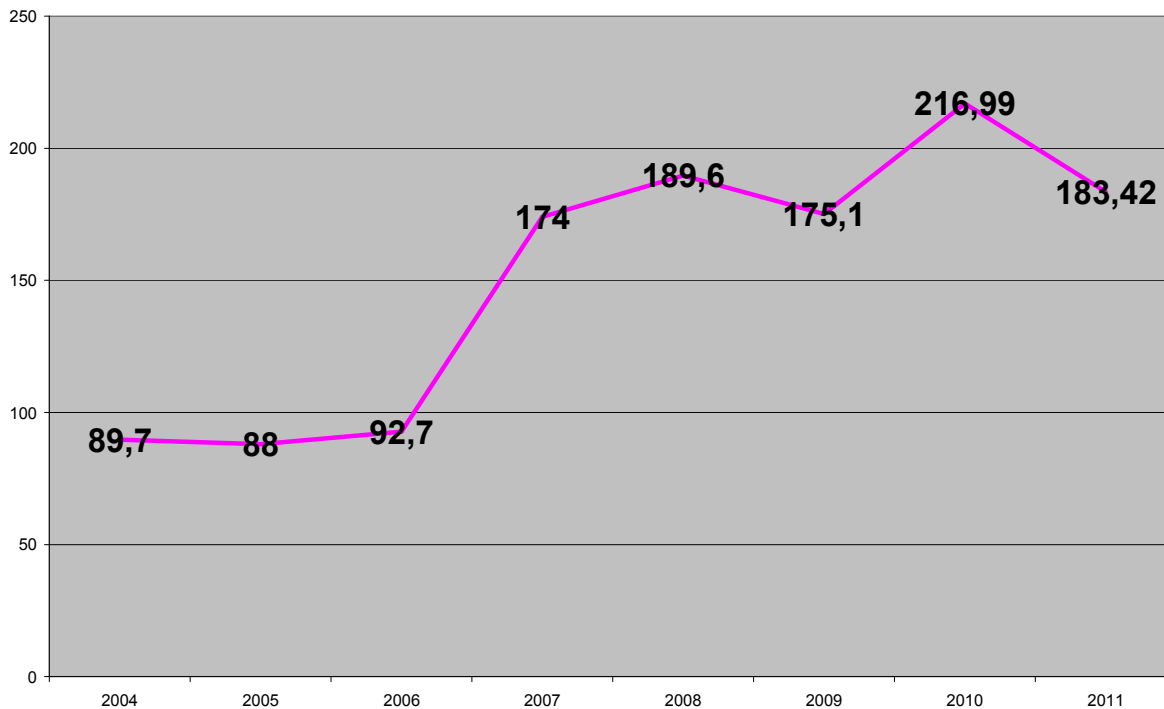
Výdaje na podporu obranného VeVI ve struktuře závazných ukazatelů (v tis. Kč):

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Veřejná soutěž	80 000	75 909	66 229	57 255	0	0	0
Veřejná zakázka	300 031	281 205	202 128	236 577	297 837	323 000	333 000
Podpora organizací	0	45 571	60 949	72 648	73 160	78 103	78 103
Výzkumné záměry		42 447	17 313				
Mezinárodní spolupráce ČR ve VeVI	30 000	0	16 784	8 534	8 285	8 534	8 534
Účelové výdaje celkem	383 031	357 114	268 357	293 832	297 837	323 000	333 000
Institucionální výdaje celkem	124 175	91 407	98 387	84 522	84 688	89 977	89 977
Výdaje na VeVI celkem	507 206	448 521	366 744	378 354	382 525	412 977	422 977

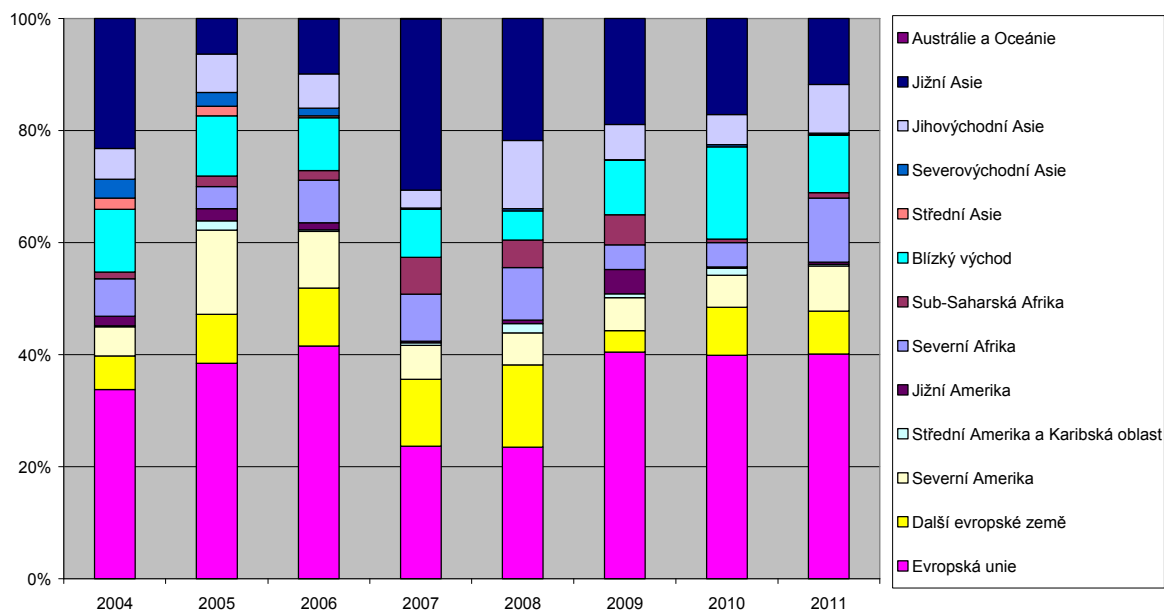
Příloha č. 2

(zdroj: Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2011)

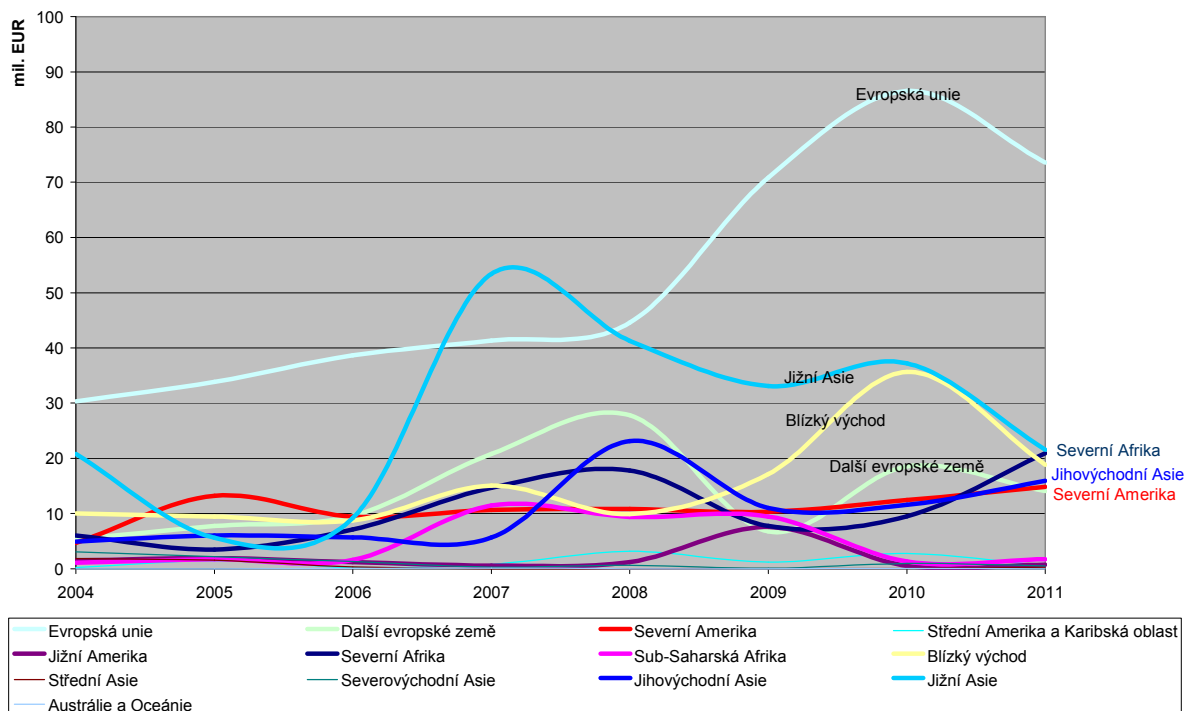
**Uskutečněný vývoz (prodej) vojenského materiálu z ČR v letech 2004 – 2011
(v mil. EUR)**

**Uskutečněný vývoz (prodej) vojenského materiálu z ČR v letech 2004 – 2011
(procentní podíl jednotlivých regionů na celkovém vývozu)**

**Uskutečněný vývoz (prodej) vojenského materiálu z ČR v letech 2004 – 2011
(podíl jednotlivých regionů na celkovém vývozu v mil. EUR)**

**Uskutečněný vývoz (prodej) vojenského materiálu z ČR v letech 2003-2011
(v tis. Euro)**

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Severní Afrika	6 043	3 470	7 096	14 650	17 791	7 717	9 493	20 941
Alžírsko	5 292	2 265	2 213	9 339	17 221	6 651	8 961	20 130
Libye	0	0	712	2 233	383	0	13	0
Maroko	199	362	0	0	0	0	0	0
Tunisko	552	843	4 171	3 078	187	1 066	519	811
Sub-Saharská Afrika	1051	1 683	1 581	11 434	9 394	9 439	1 315	1 719
Angola	0	304	0	0	0	0	0	0
Čad	0	3	0	0	0	0	0	0
Etiopie	709	839	1 015	7 334	2 432	6 980	754	200
Gabun	0	0	0	0	0	0	0	439
Ghana	0	0	0	135	0	0	0	59
Jižní Afrika	81	0	0	160	26	0	2	14
Kamerun	0	0	0	0	106	2 002	0	641
Kapverdy	0	5	0	2	4	7	0	0
Keňa	222	0	0	0	0	0	29	66
Konžská demokratická republika	0	0	0	0	0	0	0	0
Madagaskar	0	0	0	37	0	0	0	0

Malawi	1	0	0	0	0	0	0	0
Mali	0	422	3	0	0	0	181	
Mauretánie	0	0	0	0	0	0	6	2
Namibie	0	0	0	0	0	0	148	
Nigérie	38	110	539	1 736	6 532	446	118	176
Rovníková Guinea	0	0	0	2 030	0	4	42	70
Súdán	0	0	0	0	294	0	0	0
Togo	0	0	0	0	0	0	35	0
Uganda	0	0	0	0	0	0	0	8
Zambie	0	0	24	0	0	0	0	44
Severní Amerika	4 668	13 215	9 433	10 636	10 801	10 305	12 430	14 816
Kanada	110	207	96	410	433	539	551	1 406
USA	4 558	13 008	9 337	10 226	10 368	9 766	11 879	13 410
Střední Amerika a Karibská oblast	212	1 450	221	798	3 156	1 196	2 735	549
Dominikánská republika	0	33	0	0	0	0	0	0
Haiti	0	0	0	0	57	0	0	0
Honduras	0	0	0	0	168	0	0	0
Kostarika	0	0	0	0	3	4	153	97
Mexiko	212	1 333	221	533	2 928	1 192	2 485	363
Nikaragua	0	0	0	0	0	0	0	20
Panama	0	0	0	265	0	0	97	62
Salvádor	0	0	0	0	0	0	0	7
Trinidad and Tobago	0	84	0	0	0	0	0	0
Jižní Amerika	1 505	1 907	1 208	563	1 192	7 560	517	722
Brazílie	0	0	0	64	75	6 358	401	562
Ekvádor	0	63	68	0	0	1 015	0	0
Chile	1		3	62	87	7	91	152
Kolumbie	1 424	1 733	438	251	815	176	0	0
Paraguay	0	0	0	0	0	0	0	8
Peru	0	1	0	0	0	0	0	0
Surinam	0	0	0	0	0	0	5	0
Uruguay	80	110	118	186	215	4	20	0
Venezuela	0	0	581	0	0	0	0	0
Střední Asie	1 815	1 515	324	0	4	27	41	282
Kazachstán	1 685	1 515	324	0	0	22	41	83
Kyrgyzstán	0	0	0	0	4	5	0	0
Uzbekistán	130	0	0	0	0	0	0	199
Severovýchodní Asie	3 038	2 165	1 282	299	630	57	938	495
Čína	3 006	2 162	1 166	0	189	44	921	383
Čína - Hong Kong	0	0	1	0	0	1	0	11
Japonsko	0	0	81	93	16	7	0	0
Korejská republika	0	0	0	0	67	5	17	44

Macao	0	0	0	0	0	0	0	29
Mongolsko	31	3	34	4	24	0	0	28
Tchaj-wan	1	0	0	202	334	0	0	0
Jihovýchodní Asie	4 921	6 032	5 650	5 622	23 129	10 992	11 550	15 929
Brunej	0	0	0	0	0	0	21	
Filipíny	12	0	19	69	151	40	365	209
Indonésie	625	0	167	431	19	0	54	1 860
Kambodža	0	0	0	0	29	0	0	0
Malajsie	3	21	357	473	17 306	3 633	54	2
Singapur	0	15	139	0	95	0	0	0
Thajsko	3 146	2 268	2 221	4 277	4 209	5 260	5 897	9 750
Vietnam	1 135	3 728	2 747	372	1 320	2 059	5 159	4 108
Jižní Asie	20 791	5 579	9 186	53 423	41 282	33 104	37 205	21 548
Afghánistán	1 842	355	205	920	520	347	2 560	2 734
Bangladéš	1 021	578	437	326	414	785	1 438	2 273
Indie	17 240	3 793	7 024	39 457	20 430	17 097	29 382	12 464
Nepal	0	0	0	0	0	33	0	0
Pákistán	2	3	46	12 697	9 004	14 289	3 481	4 009
Srí Lanka	686	850	1 474	23	10 914	553	344	68
Evropská unie	30 314	33 850	38 639	41 326	44 562	70 823	86 553	73 553
Belgie	456	277	257	528	573	1 533	1 791	1 713
Bulharsko	0	0	0	182	517	1 976	4 684	2 244
Česká republika	0	0	0	5 454		0	0	0
Dánsko	0	0	4	0	116	438	480	304
Estonsko	68	19	3 158	4 231	51	423	747	117
Finsko	48	138	72	19	10	54	308	198
Francie	534	12	216	375	1 786	506	505	1 184
Kypr	0	488	59	0	0	1	0	0
Irsko	0	0	0	0	0	0	17	0
Itálie	0	0	13	226	5 733	10 477	7 680	7 410
Litva	262	797	435	2 415	445	2 375	617	1 019
Lotyšsko	47	606	3 318	2 486	78	349	993	48
Lucembursko	0	0	18	300	184	17	69	2 656
Maďarsko	988	1 283	99	1 012	171	1 529	3 098	1 291
Malta	0	0	0	26	14	25	0	45
Německo	3 992	1 765	3 865	5 918	4 234	8 754	6 026	5 990
Nizozemí	33	48	100	232	113	137	181	275
Polsko	7 424	4 556	6 271	3 149	7 648	4 502	4 450	12 309
Portugalsko	7	50	14	28	14	77	642	300
Rakousko	52	7	956	2 442	1 868	11 584	31 348	23 278
Rumunsko	0	0	0	299	175	193	256	341
Řecko	69	286	361	343	226	502	223	
Slovensko	13 085	21 089	18 748	10 696	18 972	21 613	10 874	8 143
Slovinsko	64	97	14	19	21	1 345	14	85
Španělsko	330	193	206	295	1 033	1 845	8 528	544

Švédsko	0	240	383		247	322	2 235	3 061
Velká Británie	2 855	1 899	72	651	333	246	787	998
Další evropské země	5 314	7 734	9 598	20 802	27 795	6 758	18 525	14 024
Albánie	0	0	0	0	0	0	0	64
Ázerbajdžán	165	717	230	470	466	0	3 117	2 542
Bosna a Hercegovina	0	0	0	0	0	22	28	0
Bulharsko	460	1 622	540	0	0	0	0	0
Černá Hora	0	0	0	0	0	0	0	35
Gruzie	2 043	3 264	6 196	13 244	14 023	40	4 022	3 464
Chorvatsko	96	0	0	593	120	650	133	287
Makedonie	1 148	25	68	0	190	0	0	0
Moldávie	0	0	0	43	3	14	35	113
Norsko	0	0	2	544	14	72	2 218	704
Rumunsko	81	207	838	0	0	0	0	0
Ruská federace	911	1 021	327	3 142	9 864	3 218	3 890	1 207
Srbsko	0	0	0	0	0	0	0	366
Švýcarsko	31	25	66	241	2 347	248	1 320	2 668
Turecko	21	41	9	30	251	195	356	95
Ukrajina	358	812	1 322	2 495	517	2 299	3 406	2 479
Blízký východ	10 019	9 456	8 744	15 065	9 872	17 129	35 664	18 827
Egypt	1 648	3 443	4 646	6 177	7 124	4 191	7 750	4 477
Irák	2 873	2 063	38	2 404	962	975	1 491	0
Izrael	821	1 289	261	394	161	362	1 440	2 601
Jemen	2 355	4	3 071	1 854	1 230	10 498	12 525	1 749
Jordánsko	1	0	299	553	121	38	2 268	472
Katar	0	0	0	0	0	0	5	0
Kuvajt	0	186	12	0	0	143	41	76
Libanon	342	712	0	0	0	0	24	0
Omán	0	5	0	0	0	83	3	2
Saudská Arábie	957	551		2 578	0	4	8 556	4 637
Spojené arabské emiráty	1 022	936	202	1 105	274	835	1 561	4 813
Sýrie	0	267	215	0	0	0	0	0
Austrálie a Oceánie	7	2	27	107	6	10	24	18
Australie	0	2	0	0	6	0	10	5
Nový Zéland	7	0	27	107	0	10	14	13
Celkem	89 700	88 058	92 989	174 725	189 614	175 117	216 990	183 423

Evropská obranná agentura (EDA) a obranný výzkum, vývoj a inovace
(zdroj: MO ČR)

Evropská spolupráce v obranném výzkumu, vývoji a inovacích (dále jen VeVI) probíhá zejména v rámci Evropské obranné agentury (EDA), která má ambici komplexního přístupu k celé oblasti vyzbrojování. Její aktivity zahrnují vedle oblasti obranného VaVaI také rozvoj vojenských schopností, rozvoj společného trhu obranných technologií a spolupráci v oblasti vyzbrojování. Mezi její nejnovější aktivity patří koordinace podpory projektů VaVaI s Evropskou komisí a Evropskou kosmickou agenturou v rámci aktivity „Evropská rámcová spolupráce“. Mezi nejnovější ambice Evropské obranné agentury patří možnost zařazení segmentu obranného výzkumu do 8. Rámcového programu.

V oblasti spolupráce v rámci společných programů (kategorie A - Joint Investment Program) je ČR zapojena do programu „Ochrana sil“. Tento společný program definuje budoucí potřeby, specifikuje cíle a navrhuje řešení, kterých má být dosaženo k naplnění schopností ozbrojených sil v oblastech udržitelnosti jednotek, individuální a kolektivní ochrany, analýzy dat a jejich fúze z různých zdrojů, zabezpečení taktické komunikace v urbanizovaném prostředí a plánování operací. ČR přispěla do celkového rozpočtu programu 54 mil. EUR příspěvkem ve výši 0,6 mil. EUR. V rámci programu uspělo 18 konsorcií. ČR uspěla v rámci jednoho konsorcia (VOP 026 Šternberk). Tento příjemce obdržel podporu ve výši 0,72 mil. EUR, tedy návratnost prostředků do České republiky je vyšší, než příspěvek vložený do společného rozpočtu programu.

Dále je Česká republika zapojena do programu „Ochrana proti zbraním hromadného ničení“. Program byl zahájen v roce 2012, bude trvat čtyři roky a bude probíhat ve spolupráci s Evropskou komisí a Evropskou kosmickou agenturou. Z úrovně ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) je na tento program garantována podpora 0,2 mil. EUR ročně (celkem na program tedy 0,8 mil. EUR).

V oblasti spolupráce v jiném typu projektů pod patronací EDA (kategorie B) byly řešeny tři projekty a to v oblasti balistické ochrany a aktivních senzorů. Všechny tyto aktivity byly zahájeny ještě před novelou zákona 130/2002 Sb., tedy kdy byl poskytovatelem podpory mezinárodní spolupráce VeVI také resort MO. V současnosti tyto aktivity dobíhají v gesci MO, přičemž MŠMT převedlo MO prostředky na základě § 38 současného znění zákona). Nadále běží dva projekty (z oblasti energetických materiálů a závislosti životnosti na zranitelnosti systémů) .

K řešení nových projektů jsou z úrovně EDA připraveny nové návrhy, nicméně ČR nemohla vyjádřit připravenost k přistoupení k nim, neboť současný poskytovatel podpory mezinárodní spolupráce VeVI, tj. MŠMT, nemohl vzhledem k současným finančním restrikcím garantovat prostředky na tyto aktivity. V souvislosti s tím se dva řešitelské subjekty rozhodly financovat účast v těchto projektech plně ze svých zdrojů.